

ВІДГУК

**рецензента кандидата юридичних наук, професора
Данченко Тетяни Володимирівни на дисертацію
Шпак Юлії Валеріївни «Правове регулювання діяльності центрів
надання адміністративних послуг», поданої на здобуття наукового
ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право»**

Дисертаційне дослідження Шпак Ю.В. є самостійною завершеною науковою працею, виконаною на високому теоретико-методологічному рівні, присвяченою комплексному аналізу правового регулювання діяльності центрів надання адміністративних послуг в Україні як ключових інституцій публічного сервісу в умовах децентралізації, цифровізації та воєнного стану.

Актуальність теми дослідження обґрунтована автором переконливо й беззаперечно, оскільки удосконалення організаційно-правових механізмів надання адміністративних послуг є необхідною складовою реформ публічного управління, підвищення довіри громадян до державних інституцій та формування сервісно-орієнтованої держави. В умовах децентралізації, цифровізації та воєнних викликів проблема ефективної організації та правового регулювання діяльності ЦНАП набуває особливого значення.

Дисертантка слушно підкреслює, що центри надання адміністративних послуг є ключовою інституційною платформою забезпечення прав громадян на отримання якісних та доступних адміністративних послуг, а відтак їх правовий статус, організаційна модель та регламент діяльності потребують вдосконалення відповідно до сучасних управлінських стандартів і викликів.

Відзначаю глибоку міждисциплінарність підходу авторки до розкриття проблематики, що дозволило поєднати положення адміністративного, муніципального, інформаційного права та теорії публічного управління й створити цілісну концепцію правового регулювання діяльності ЦНАПів. Погоджуюсь із твердженнями дисертантки про те, що фрагментарність чинного нормативного забезпечення, відсутність єдиного стандарту обслуговування та нечіткість статусу адміністраторів ЦНАПів стримують ефективність функціонування сервісної інфраструктури на місцях.

Заслуговує підтримки і висновок про необхідність формування єдиного підходу до регламентації сервісної діяльності ЦНАПів, запровадження механізмів професійної сертифікації адміністраторів та розвитку міжмуніципальної співпраці як інструменту підвищення інституційної спроможності малих громад. Особливо актуальним є запропонований дисертанткою підхід до нормативного забезпечення адаптації мережі ЦНАПів до функціонування в умовах обмежених ресурсів і надзвичайних ситуацій, що набуло особливої гостроти в умовах воєнного стану.

Слід додатково відзначити, що актуальність обраної теми також підтверджується загальноєвропейськими інтеграційними процесами, які вимагають від України наближення стандартів адміністративного сервісу до європейських, зокрема імплементації принципів «єдиного вікна», клієнтоорієнтованості та цифрової доступності. Водночас сучасні реалії кризових явищ – воєнного стану, вимушених переміщень населення, обмеженості фінансових та людських ресурсів – актуалізували необхідність системної модернізації інституційної архітектури ЦНАПів та підвищення їхньої стійкості й готовності до роботи в екстремальних умовах. Дисертаційна робота переконливо доводить, що удосконалення правового статусу ЦНАПів та уніфікація стандартів їх діяльності є передумовою підвищення рівня гарантій реалізації прав громадян та збереження довіри до держави навіть в умовах масштабних викликів. З огляду на це тема дисертації є соціально значущою, своєчасною та концептуально узгодженою з цілями реформування державного управління, визначеними Стратегією реформування державного управління України на 2022–2025 роки та Планом заходів з виконання Угоди про асоціацію з ЄС.

Загалом, актуальність теми дослідження не викликає сумнівів і підтверджується як сучасними практичними викликами публічного управління, так і стратегічними завданнями реформування державної сервісної політики, що цілком узгоджується з основними напрямками розвитку науки адміністративного права й державного управління.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації мають високий рівень теоретичної аргументованості та практичної значущості. У дисертації авторкою обґрунтовано нове бачення правового статусу ЦНАПів як самостійних інституцій публічного сервісу, що поєднують елементи державного управління та місцевого самоврядування та виконують роль комунікаційної ланки між органами влади й громадянами. Дисертантка слушно підкреслює, що нинішнє законодавче визначення статусу ЦНАП є неповним і потребує концептуального оновлення, що й знайшло своє відображення в запропонованих авторкою формулюваннях.

Варто відзначити глибокий аналіз авторкою правових викликів, що постають перед ЦНАПами в умовах децентралізації, цифрової трансформації та воєнного стану. Особливо актуальною є сформульована в дисертації концепція адаптації діяльності ЦНАПів до кризових обставин через впровадження гнучких регламентів, мобільних та цифрових форматів обслуговування, що свідчить про здатність дослідження поєднати наукову новизну з прикладною значущістю для державної політики.

Дисертантка також вдало уточнила правову природу адміністративної послуги як форми реалізації конституційного права громадян на доступ до публічних послуг та як результату юридично врегульованої взаємодії особи та публічної адміністрації. Це положення свідчить про високий рівень наукової новизни роботи та значущість її для подальшого розвитку доктрини адміністративного права.

Усі висновки та науково-практичні рекомендації базуються на глибокому аналізі законодавчих джерел, наукових праць, а також актуальних викликів у сфері публічних сервісів, що забезпечує їх високу теоретичну й прикладну цінність. Отже, результати дослідження є не лише науково обґрунтованими, але й практично значущими для реформування нормативно-правових засад діяльності центрів надання адміністративних послуг в Україні.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є першим в українській юридичній науці комплексним

дослідженням правового регулювання діяльності центрів надання адміністративних послуг як інституцій публічного сервісу, у поєднанні з аналізом їх організаційно-правової природи, функціональних повноважень, кадрового забезпечення та взаємодії із суб'єктами надання послуг в умовах децентралізації та воєнного стану.

У дисертації вперше на доктринальному рівні запропоновано авторське визначення правової природи ЦНАП як інституцій публічного сервісу, що поєднують компетенції органів виконавчої влади та місцевого самоврядування й виконують функції сервісного фронт-офісу держави. Обґрунтовано систему повноважень адміністраторів із урахуванням їхньої ролі у різних сферах публічних послуг, розроблено типологію організаційних моделей центрів залежно від спроможності громад, а також концепцію нормативного акта для регламентації взаємодії адміністраторів із суб'єктами надання послуг. Окрему увагу приділено формуванню національного стандарту якості обслуговування, що гарантує єдність сервісних підходів незалежно від територіальних і ресурсних відмінностей.

Комплексне дослідження дозволило системно окреслити ключові проблеми правового регулювання та функціонування ЦНАПів, зумовлені правовою невизначеністю базових категорій, фрагментарністю нормативної бази, нерівномірністю ресурсного забезпечення й відсутністю уніфікованих стандартів обслуговування. Крім того, у роботі уточнено правову природу адміністративної послуги як юридичної форми реалізації конституційних прав громадян на публічний сервіс, що потребує впровадження чітких процедурних регламентів, сучасних цифрових рішень і належної міжвідомчої взаємодії. Окрім цього, запропоновано нові підходи до класифікації адміністративних послуг, які надаються через ЦНАП, з урахуванням правового режиму, суб'єктного складу, процедурного алгоритму та електронної форми їх реалізації. Вперше визначено організаційно-правові особливості функціонування ЦНАПів у поліцентричній моделі публічного адміністрування, удосконалено доктринальні положення щодо організації їх

взаємодії з суб'єктами на засадах субсидіарності, чіткого розмежування компетенції та публічно-правового партнерства. Розвинено підхід до правового оформлення й організації міжмуніципального співробітництва у сфері надання адміністративних послуг як інструменту забезпечення рівного доступу до сервісів в умовах обмежених ресурсів та визначено напрями розробки типових моделей договірної взаємодії органів місцевого самоврядування.

Практичне значення результатів дисертаційного дослідження Шпак Ю.В. виявляється у виробленні прикладних правових і організаційних рішень, здатних забезпечити сталий розвиток системи надання адміністративних послуг в Україні. Авторкою обґрунтовано комплекс заходів, які можуть бути реалізовані в нормотворчій діяльності під час підготовки та вдосконалення законодавчих і підзаконних актів, що регулюють правовий статус та діяльність ЦНАПів, зокрема в умовах надзвичайних і кризових ситуацій. Розроблені рекомендації сприяють посиленню інституційної спроможності центрів, підвищенню рівня професійної підготовки та відповідальності адміністраторів, формуванню стандартів якості адміністративного обслуговування, що відповідають сучасним управлінським викликам.

Результати роботи також можуть бути використані органами публічної влади для підвищення ефективності організації надання послуг, удосконалення механізмів взаємодії із громадянами, а також для підготовки й підвищення кваліфікації працівників сфери публічного сервісу. Запропоновані підходи створюють основу для формування цілісної державної політики у сфері адміністративних послуг, яка поєднує вимоги прозорості, доступності та стійкості в умовах децентралізації, цифровізації та загроз безпеці.

Структура дисертації є логічною, внутрішньо узгодженою та чітко відповідною до визначеної авторкою мети й поставлених завдань дослідження. Робота побудована за класичною для дисертаційних досліджень схемою: вступ, три змістовно насичені розділи, висновки, список використаних джерел. Кожен із розділів має чітку проблемну спрямованість, що дозволяє

системно розкривати теоретичні засади, організаційно-правові моделі та стратегічні орієнтири розвитку ЦНАПів, уникаючи зайвих повторів чи порушення логіки викладу.

Структура та методологія дослідження узгоджені між собою й відповідають меті й завданням роботи. Побудова дисертації підпорядкована логіці наукового пошуку: від теоретичних засад та аналізу правової природи ЦНАПів до обґрунтування практичних пропозицій щодо удосконалення нормативного регулювання. Використання широкого спектра методів – діалектичного, системного, формально-юридичного, порівняльно-правового, історико-правового – забезпечило комплексний підхід до теми та дало змогу дослідити як доктринальні проблеми, так і прикладні аспекти функціонування центрів

Також заслуговує схвальної оцінки використання авторкою емпіричних даних – звітів державних органів, аналітики міжнародних проєктів, – що підвищує прикладну значущість роботи та переконливість її висновків. Отже, структура й методологія дослідження є належно обґрунтованими й відповідають критеріям, встановленим для дисертаційних досліджень на здобуття ступеня доктора філософії.

Оформлення дисертації. Дисертаційне дослідження Шпак Ю.В. виконано відповідно до встановлених нормативних вимог та стандартів, що висуваються до робіт такого рівня. Робота написана державною мовою у науковому стилі, відзначається послідовністю викладу, аргументованістю положень, висновків і пропозицій, які мають завершений характер і логічно впливають із проведеного дослідження.

Водночас, дисертація не позбавлена **окремих дискусійних моментів** та положень, які можуть бути враховані автором у подальших наукових пошуках та практичній діяльності.

1. Доцільно глибше проаналізувати питання правового статусу адміністраторів ЦНАПів як окремої категорії публічних службовців, з

урахуванням їх функціонального навантаження, обсягу відповідальності та потреби в уніфікованій системі професійної підготовки.

2. Доцільним виглядає подальший розвиток досліджень щодо створення єдиної системи управління безперервністю адміністративних послуг, зокрема через стандартизацію протоколів дій ЦНАПів у кризових ситуаціях та правове закріплення механізмів резервного відновлення цифрових даних.
3. На нашу думку, дисертація потребує більш ґрунтовного розкриття правових механізмів захисту персональних даних користувачів адміністративних послуг у контексті сучасних викликів кібербезпеки. Зокрема, заслуговує на увагу питання удосконалення нормативно-правових гарантій конфіденційності та безпеки обробки даних в умовах зростаючих кіберзагроз та поширення цифрових сервісів, що підвищило б прикладну значущість та міждисциплінарну цінність дослідження.

Зазначені зауваження носять дискусійний характер, не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи та не впливають на її відповідність вимогам, встановленим до наукових праць на здобуття ступеня доктора філософії.

Дисертаційне дослідження виконано з **дотриманням принципів академічної доброчесності**. У роботі відсутні ознаки академічного плагіату, фабрикацій, фальсифікацій чи інших порушень норм наукової етики. Усі положення, висновки й пропозиції, сформульовані дисертанткою, є результатом її особистих наукових пошуків, виконаних на основі критичного осмислення чинного законодавства, наукових праць, практики публічного адміністрування та власного узагальнення емпіричних матеріалів. Використані в дисертації ідеї, цитати та положення інших авторів коректно оформлено з обов'язковим посиланням на відповідні джерела. Таким чином, дисертація відповідає нормам академічної доброчесності, а результати дослідження відзначаються оригінальністю й самостійністю виконання.

Висновок. Дисертаційне дослідження Шпак Юлії Валеріївни «Правове регулювання діяльності центрів надання адміністративних послуг» є самостійною завершеною науковою працею, що має важливе наукове та практичне значення, вирішує актуальну наукову проблему, відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року №261, Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її авторка заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Рецензент

**кандидат юридичних наук, професор,
проректор з навчально-виховної роботи
ПЗВО «Київський міжнародний університет»**

Тетяна ДАНЧЕНКО